

Instytut Pamięci Narodowej - Szczecin

<https://szczecin.ipn.gov.pl/pl9/aktualnosci/199285,Zachodniopomorscy-Sprawiedliwi-Wsrod-Narodow-Swiata.html>
27.04.2024, 21:44

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

Z zestawień statystycznych opublikowanych przez Instytut Yad Vashem wynika, że tytułem „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata” uhonorowano ponad 28 tys. osób, z których 7 232 to Polacy. W toku poszukiwań udało się sporządzić listę ponad 50 osób, które po wojnie zamieszkały na terenie obecnego województwa zachodniopomorskiego.

„Kto ratuje jedno życie...”

Z zestawień statystycznych opublikowanych przez Instytut Yad Vashem wynika, że do końca 2019 r. tytułem „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata” uhonorowano niemal 28 tys. osób, z których ponad 7 tys. to Polacy. W toku poszukiwań udało się sporządzić listę ponad 50 osób, które po wojnie zamieszkały na terenie obecnego województwa zachodniopomorskiego.

 #PolscySprawiedliwi **#PolacyRatującyŻydów**
 IPN.Szczecin **IPN_Szczecin** **szczecin.ipn.gov.pl**

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Whoever saves one life...”

The statistical summaries published by the Yad Vashem Institute show that by the end of 2019, nearly 28,000 people were honored with the title of "Righteous Among the Nations", over 7 thousand of which were Poles. In the course of the search, it was possible to compile a list of over 50 people who lived in the territory of the present West Pomeranian Province after the war.

#PolishRighteous #PolesSavingJews

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Wer ein Leben rettet ...“

Aus den vom Institut Yad Vashem veröffentlichten Statistiken geht hervor, dass bis Ende 2019 fast 28 000 Menschen mit dem Ehrentitel „Gerechte unter den Völkern“ ausgezeichnet wurden, darunter über 7000 Polinnen und Polen. Bei Recherchen gelang es, eine Liste von über 50 Personen anzulegen, die sich nach dem Krieg auf dem Gebiet der heutigen Woiwodschaft Westpommern niederließen.

#PolnischeGerechte #PolenRettenJuden

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

"כל המציל נפש אחת..."

מהסיכומים הסטטיסטיים שפרסם מוסד יד ושם עולה כי עד סוף שנת 2019 כיבדו כמעט 28 אלף איש בתואר "חסידי אומות העולם", מתוכם מעל שבע אלף הם פולנים. במהלך החיפוש ניתן היה לערוך רשימה של למעלה מ-50 אנשים שהתגוררו לאחר המלחמה בשטחה של פרובינציה פומרניה המערבית הנוכחית.

הפולנים המצילים את היהודים #סלועה תומאז ידיסח סינלופ

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Kto ratuje jedno życie...”

שזאעוה סע, זע נא זעמעה פולשכע ווען אוקופאציע נעמעקע, ווען זעווען פומועו לודנוועי זעודוועקע זאנגאזווענען בוען אד 30 טעז. אד 300 טעז. פולאקווען. טעלעו נעוועלעכע צעען ז נעח זוסאטא אונורווענא מעדאלען ספראועדלעווען ווערדן נארודווען שוועטא.

#PolscySprawiedliwi #PolacyRatującyŻydów

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

"כל המציל נפש אחת..."

על פי ההערכות, בארצות פולניות תחת הכיבוש הגרמני בין 30 עד 300 אלף פולנים היו מעורבים בסיוע לאוכלוסייה היהודית. רק מספר קטן מהם זכה במדליית "חסידי אומות העולם".

הפולנים המצילים את היהודים #סלועה תומאז דיסח סינלופ

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Wer ein Leben rettet ...“

Schätzungsweise beteiligten sich in den polnischen Gebieten während der Zeit der deutschen Besatzung 30 000 bis 300 000 Polinnen und Polen an der Hilfe für die jüdische Bevölkerung. Nur ein Bruchteil von ihnen wurde mit der Medaille „Gerechte unter den Völkern“ ausgezeichnet.

#PolnischeGerechte #PolenRettenJuden

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Whoever saves one life...”

It is estimated that in Poland during the German occupation, between 30,000 and as many as 300,000 Poles were involved in helping the Jewish population. Only a small number of them were honored with the Righteous Among the Nations medal.

#PolishRighteous #PolesSavingJews

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Kto ratuje jedno życie...”

Maria Sankowska, późniejsza mieszkanka Szczecina, w czasie II wojny światowej opiekowała się Niną Fogel, traktując jak siostrę i zapewniając bezpieczne, ale jawne schronienie.

Maria Sankowska, 2009 r. (fot. Paweł Knap)

#PolscySprawiedliwi #PolacyRatującyŻydów

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

"כל המציל נפש אחת..."

מריה סאנקובסקה, שהתגוררה
לימים בשצ'צ'ין, במהלך מלחמת
העולם השנייה היתה עוזרת לנינה
פוגל, התייחסה אליה כאל אחות
והעניקה לה מקלט בטוח אך גלוי.

מריה סאנקובסקה, 2009 (צילום: פבל קנאפ)

הפולנים המצילים את היהודים #פולנים_חסידי_אומות_העולם

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Whoever saves one life...”

Maria Sankowska, who later lived
in Szczecin, took care of Nina Fogel
during World War II, treating her
like a sister and providing
a safe, yet overt shelter.

Maria Sankowska, 2009 (photo Paweł Knap)

#PolishRighteous #PolesSavingJews

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Wer ein Leben rettet ...“

Maria Sankowska, spätere Einwohnerin von Stettin, kümmerte sich in der Zeit des Zweiten Weltkriegs um Nina Fogel, indem sie sie als Schwester ausgab und ihr eine sichere, offene Zuflucht bot.

Maria Sankowska, 2009 (Fot.: Paweł Knap)

#PolnischeGerechte #PolenRettenJuden

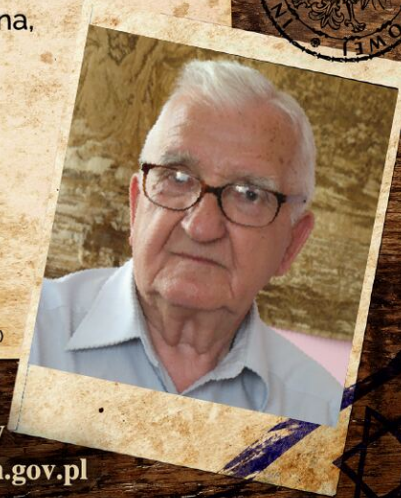
IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Kto ratuje jedno życie...“

Antoni Żal, powojenny mieszkaniec Szczecina, i jego siostrzenica **Wiesława Wąsowicz**, mieszkająca później w Koszalinie, od jesieni 1942 r. do lata 1944 r. byli zaangażowani w akcję pomocy pięcioosobowej grupie Żydów z Chmielnika; dzięki czemu uniknęli oni wywozu do obozu w Treblince.

Antoni Żal, 2009 r. (fot. Paweł Knap)

#PolscySprawiedliwi #PolacyRatującyŻydów

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

"כל המציל נפש אחת..."

אנטוני ז'אל, לאחר המלחמה תושב שצ'צ'ין, ואחייניתו ויסלאבה וונסוביץ', שהתגוררה לימים בקושאלין, מסתיו 1942 עד קיץ 1944 היו משותפים בסיוע לקבוצה של חמישה יהודים מחמיילניק, בזכותם הם חמקו ממשלוח למחנה השמדה בטרבלינקה.

Antoni Żal, 2009 r. (fot. Paweł Knap)

הפולנים המצילים את היהודים #פולנים_חסידי_אומות_העולם

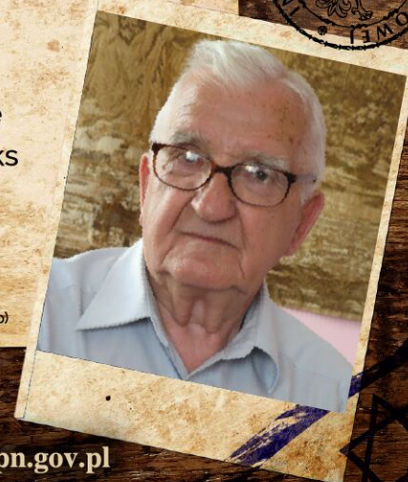
IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Whoever saves one life...”

Antoni Żal, a post-war resident of Szczecin, and his niece Wiesława Wąsowicz, who later lived in Koszalin, were involved in helping a group of five Jews from Chmielnik from the autumn of 1942 to the summer of 1944, thanks to which they avoided deportation to the Treblinka camp.

Antoni Żal, 2009 r. (fot. Paweł Knap)

#PolishRighteous #PolesSavingJews

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

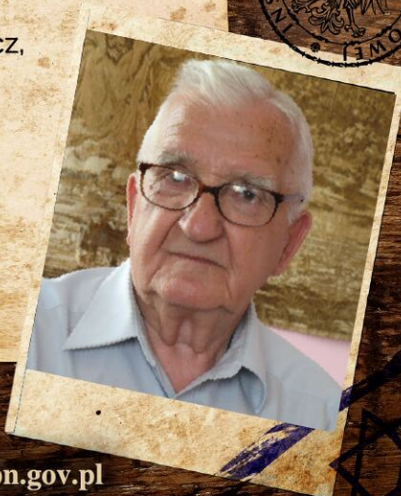
Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Wer ein Leben rettet ...“

Antoni Żal, nach dem Krieg Einwohner von Stettin, und seine Nichte **Wiestawa Wąsowicz**, die später in Koszalin wohnte, waren von Herbst 1942 bis Sommer 1944 an einer Hilfsaktion für eine fünfköpfige Gruppe von Juden aus Chmielnik beteiligt, die auf diese Weise der Deportation nach Treblinka entgingen.

Antoni Żal, 2009 r. (fot. Paweł Knap)

#PolnischeGerechte #PolenRettenJuden

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Kto ratuje jedno życie...“

Maria i Jan Kraśni, powojenni mieszkańcy Szczecina, w czasie okupacji wyjechali z Poznania do powiatu nowosądeckiego, gdzie uratowali kilkuletnią dziewczynkę o imieniu **Bogusia**.

Maria i Jan Kraśni, 1933 r. (zbiory prywatne)

#PolscySprawiedliwi #PolacyRatującyŻydów

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

"כל המציל נפש אחת..."

מריה ויאן קראשני, לאחר המלחמה
תושבי שצ'צין, במהלך הכיבוש עזבו
את פוזנן למחוז נובי סונץ', שם
הצילו ילדה קטנה בשם בוגוסיה.

Fot. Maria i Jan Kraśnowie, 1933 r. (zbiory prywatne)

הפולנים המצילים את היהודים #פולנים חסידי אומות העולם

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Whoever saves one life...”

During the occupation, **Maria and Jan Kraśny**, post-war inhabitants of Szczecin, left Poznań for the Nowy Sącz Poviát, where they saved a little girl named Bogusia.

Fot. Maria i Jan Kraśnowie, 1933 r. (zbiory prywatne)

#PolishRighteous #PolesSavingJews

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Wer ein Leben rettet ...“

Maria und Jan Kraśny, nach dem Krieg Einwohner von Stettin, zogen während der Besatzungszeit von Posen in den Landkreis Nowy Sącz um, wo sie ein kleines Mädchen namens Bogusia retteten.

Fot. Maria i Jan Kraśnowie, 1933 r. (zbiory prywatne)

#PolnischeGerechte #PolenRettenJuden

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Kto ratuje jedno życie...”

Jan Starzyk, powojenny mieszkaniec Szczecina, brał udział w pomocy niesionej sześciorgu Żydów, udzielając im schronienia i zapewniając pożywienie od jesieni 1942 r. do lata 1944 r.

#PolscySprawiedliwi #PolacyRatującyŻydów

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

"כל המציל נפש אחת..."

יאן סטאז'יק, לאחר המלחמה תושב
שצ'צין, השתתף בסיוע לשישה
יהודים והעניק להם מחסה ומזון
זסטיו 1942 עד קיץ 1944.

הפולנים המצילים את היהודים #פולנים_חסידי_אומות_העולם

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Whoever saves one life...”

Jan Starzyk, a post-war resident
of Szczecin, participated in
helping six Jews, giving them
food and shelter from the fall
of 1942 to the summer of 1944.

#PolishRighteous #PolesSavingJews

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Wer ein Leben rettet ...“

Jan Starzyk, nach dem Krieg Einwohner von Stettin, beteiligte sich an der Hilfeleistung für sechs Juden, indem er ihnen von Herbst 1942 bis Sommer 1944 Unterschlupf und Verpflegung bot.

#PolnischeGerechte #PolenRettenJuden

IPN.Szczecin

IPN_Szczecin

szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Kto ratuje jedno życie...“

Jadwiga Kaczmarek i jej córka **Alina Gronek**, późniejsze mieszkanki Szczecina, w czasie wojny mieszkały w Warszawie. Rodzina (także syn **Lucjan**, który zginął w powstaniu warszawskim) udzieliła pomocy – ukrywając przez różne okresy w swoim mieszkaniu – kilku osobom wyprowadzanym z getta warszawskiego.

Fot. Jadwiga Kaczmarek (zbiory ŻIH)

#PolscySprawiedliwi #PolacyRatującyŻydów

IPN.Szczecin

IPN_Szczecin

szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

"כל המציל נפש אחת..."

ידוויגה קצ'מרק ובתה אלינה גרונוק,
לימים תושבות שצ'צ'ין, בזמן המלחמה
התגוררו בורשה. המשפחה (גם בנה
לוציאן, שנהרג במרד ורשה) החביאה
בתקופות שונות בדירתה את האנשים
אחדים שפונו מגטו ורשה.

Fot. Jadwiga Kaczmarek (zbiory ŻIH)

הפולנים המצילים את היהודים #פולנים_חסידי_אומות_העולם

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Whoever saves one life...”

Jadwiga Kaczmarek and her daughter
Alina Gronek, who later lived in Szczecin,
lived in Warsaw during the war. The
family (including their son Lucjan, who
perished in the Warsaw Uprising) helped
several people led out of the Warsaw
ghetto - by hiding them in their
apartment at different times.

Fot. Jadwiga Kaczmarek (zbiory ŻIH)

#PolishRighteous #PolesSavingJews

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Wer ein Leben rettet ...“

Jadwiga Kaczmarek und ihre Tochter Alina Gronek, spätere Einwohnerinnen von Stettin, wohnten während des Krieges in Warschau. Die Familie (auch der Sohn Lucjan, der im Warschauer Aufstand fiel) leistete mehrfach aus dem Warschauer Ghetto geflüchteten Menschen Hilfe, indem sie ihnen in ihrer Wohnung Zuflucht boten.

Fot. Jadwiga Kaczmarek (zbiory ŻIH)

#PolnischeGerechte #PolenRettenJuden

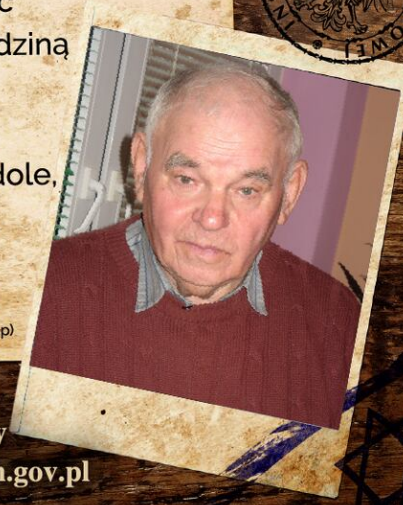
IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Kto ratuje jedno życie...“

Władysław Szwed, późniejszy mieszkaniec Szczecina, w czasie wojny – wraz z całą rodziną – pomagał Żydom zbiegłym z getta we Włodzimierzu Wołyńskim. Szwedowie najpierw ukrywali dwóch mężczyzn w stodole, a później dziewięćosobową grupę w specjalnie na ten cel wybudowanym schronie.

Fot. Władysław Szwed, 2009 r. (fot. Paweł Knap)

#PolscySprawiedliwi #PolacyRatującyŻydów

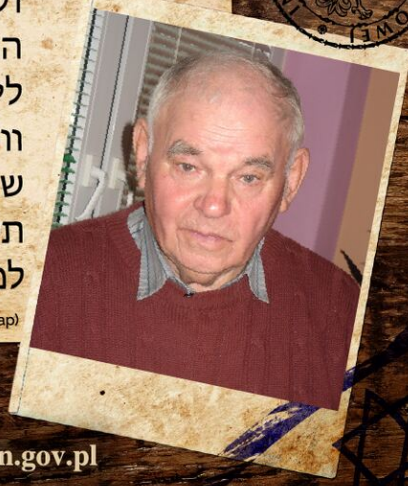
IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

"כל המציל נפש אחת..."

ולדיסלב שווד, לימים תושב שצ'צין, במהלך המלחמה יחד עם כל משפחתו היה עוזר ליהודים שנמלטו מהגטו בולודז'ימיז' ווולינסקי. משפחת שווד החביאה תחילה את שני גברים ברפת, ולאחר זמן את קבוצה של תשעה אנשים במקלט שנבנה במיוחד למטרה זו.

Fot. Władysław Szwed, 2009 r. (fot. Paweł Knap)

הפולנים המצילים את היהודים #פולנים_חסידי_אומות_העולם

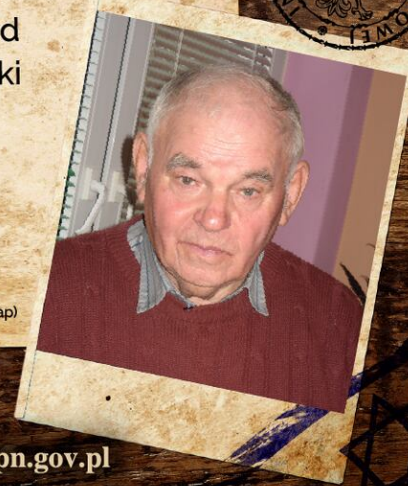
IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Whoever saves one life...”

Władysław Szwed, who later resided in Szczecin, helped Jews who had escaped from the ghetto in Włodzimierz Wołyński during the war - along with his whole family. The Szwed family first hid two men in a barn, and later a group of nine in a specially built shelter.

Władysław Szwed, 2009 r. (fot. Paweł Knap)

#PolishRighteous #PolesSavingJews

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

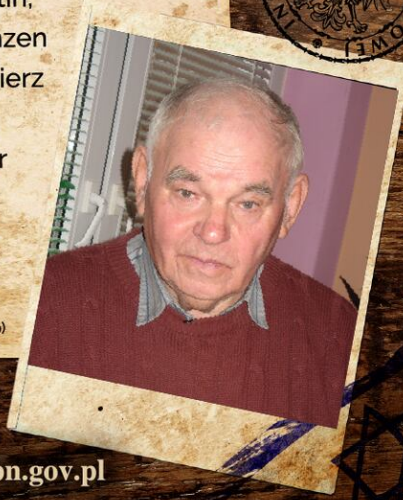
Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Wer ein Leben rettet ...“

Władystaw Szwed, späterer Einwohner von Stettin, half in der Kriegszeit – zusammen mit seiner ganzen Familie – Juden, die aus dem Ghetto in Włodzimierz Wołyński (ukr. Wołodymyr-Wolynskij) geflohen waren. Die Szweds versteckten erst zwei Männer in der Scheune, dann eine zehnköpfige Gruppe in einem eigens zu diesem Zweck gebauten Schlupfloch.

Fot. Władystaw Szwed, 2009 r. (fot. Paweł Knap)

#PolnischeGerechte #PolenRettenJuden

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Kto ratuje jedno życie...”

Helena Barcikowska, późniejsza mieszkanka Szczecina, w czasie wojny – wraz z synami: Józefem i Tadeuszem – uratowała w Wiśniowcu pracującego w tamtejszym niemieckim folwarku Adama Gajłę, zapewniając mu schronienie w rodzinnym domu.

#PolscySprawiedliwi #PolacyRatującyŻydów

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

"כל המציל נפש אחת..."

הלנה ברציקובסקה, לימים תושבת
שצ'צין, בזמן המלחמה, בוישניווייץ,
יחד עם בניה יוזף וטדאוש הצילה את
אדם גאיטה, שעבד בחווה הגרמנית
המקומית, והעניקה לו מחסה בבית
משפחתי שלה.

הפולנים המצילים את היהודים #פולנים_חסידי_אומות_העולם

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Whoever saves one life...”

During the war, **Helena Barcikowska**,
later a resident of Szczecin, with her
sons: Józef and Tadeusz - saved Adam
Gajta, who worked at the local German
farm in Wiśniowiec, providing him with
shelter in her family home.

#PolishRighteous #PolesSavingJews

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata

„Wer ein Leben rettet ...“

Helena Barcikowska, spätere Einwohnerin von Stettin, rettete in der Zeit des Zweiten Weltkriegs zusammen mit ihren Söhnen Józef und Tadeusz in Wiśniowiec (ukr. Wyschniwez) den in einem deutschen Vorwerk arbeitenden Adam Gajła, indem sie ihm Unterschlupf in ihrem Haus gewährten.

#PolnischeGerechte #PolenRettenJuden

IPN.Szczecin IPN_Szczecin szczecin.ipn.gov.pl

Zachodniopomorscy Sprawiedliwi Wśród Narodów Świata